

УДК 504.054:621.039

**ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА ЯК ФАКТОР  
ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ  
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВІД ХХ ДО ХХІ  
СТОЛІТТЯ**

**Петрушка С. Б.**

Приватний фаховий навчальний заклад «Медичний коледж»  
E-mail: [svitpetrushka@gmail.com](mailto:svitpetrushka@gmail.com)

Чорнобильська катастрофа 26 квітня 1986 року стала однією з найбільших техногенних аварій в історії та найбільшою катастрофою ядерної енергетики. Вибух на четвертому енергоблоці ЧАЕС спричинив масштабне радіоактивне забруднення територій України, Білорусі та частини Європи [4, с. 20].

Наслідки були комплексними: екологічними, медичними та соціально-політичними. До катастрофи питання екології в СРСР рідко обговорювалися, а інформація контролювалася державою [3, с. 48]. Чорнобиль змусив суспільство переосмислити ризики техногенного розвитку.

Причини аварії – технічні недоліки реактора РБМК та порушення правил безпеки під час експерименту. Вибух спричинив викид великої кількості радіоактивних ізотопів та потребу термінових ліквідаційних заходів [4, с. 55].

Інформаційна закритість влади призвела до невідомості масштабів забруднення, стимулювавши активізацію громадянської позиції [3, с. 63]. Ліквідатори – військові, науковці, інженери та медики – проводили дезактивацію, евакуацію та будівництво захисного укриття, обмеживши поширення радіації [5, с. 92].

Катастрофа активізувала екологічний рух в Україні: з'явилися громадські організації, а екологічна проблематика стала важливою частиною суспільного дискурсу.

Після здобуття незалежності у 1991 році Чорнобиль вплинув на формування державної екологічної політики та законодавства, зокрема на прийняття Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення» [2].

Гуманітарне осмислення трагедії посилили твори Світлани Алексієвич «Чорнобильська молитва», що містить свідчення очевидців і показує соціальні та психологічні наслідки катастрофи [1, с. 29].

У ХХІ столітті зона відчуження стала природною лабораторією для дослідження впливу радіації на екосистеми. Незважаючи на забруднення, спостерігається відновлення дикої природи [4, с. 140]. Досвід Чорнобиля вплинув на міжнародну політику ядерної безпеки [5, с. 92].

Отже, Чорнобиль сприяв формуванню екологічної свідомості українського суспільства, розвитку законодавства та активізації екологічного руху. Осмислення уроків трагедії важливе для сучасної екологічної політики та безпеки.

Список літератури:

1. Алексієвич С. Чорнобильська молитва. Хроніка майбутнього. Київ: КОМОРА, 2016. 292с.

11. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи». Відомості Верховної Ради України. 1991. № 92-ХІІ. Ст. 1105.

12. Кудряченко А. Чорнобильська катастрофа в історичній пам'яті українського суспільства. Київ: НІСД, 2020. 178с.

13. Плохій С. Чорнобиль: історія ядерної катастрофи. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 384 с.

14. Савченко В. Екологічні наслідки Чорнобильської катастрофи та їх сучасне осмислення. Київ: Наукова думка, 2018. 240 с.